

Жукевич С. М.

кандидат економічних наук, доцент,

Драганчук І. В.

студентка

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ДАВАЛЬНИЦЬКА СИРОВИНА ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Після переходу України до ринкових відносин багато підприємств залишились без планів виробництва продукції, та разом з цим відповідно спланованого завантаження їх сировиною. Для радянського часу було притаманним наявність великих потужностей на підприємствах, які з переходом до нових економічних умов були зовсім або частково не завантажені. Після розірвання основних економічних зв'язків як з постачальниками сировини так і зі збутовою мережею набули великого розвитку операції давальницького характеру.

Здійснення підприємством операцій з переробки сировини, наданої йому на певних умовах, або навпаки — передача власної сировини на переробку іншому суб'єкту господарювання є доволі поширеною практикою. Відтак, є необхідність висвітлити суть давальницької сировини з метою визначення особливостей обліку, аналізу й контролю як основних складових управлінської діяльності підприємства.

Визначення давальницької сировини наведено у пп. 14.1.41 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу — це сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, що є власністю одного суб'єкта господарювання (замовника) і передаються іншому суб'єкту господарювання (виробнику) для виробництва готової продукції, з подальшим переданням або поверненням такої продукції або її частини їх власникові або за його дорученням іншій особі [1].

Давальницька схема охоплює наступні етапи (рис. 1).

Особливість операцій з давальницькою сировиною полягає у тому, що передавальна сторона зберігає за собою право власності на вихідну сировину або матеріали, що передано в переробку, і також на готову продукцію, отриману в результаті переробки, а переробник лише надає послуги з переробки. Операції з запасами, які підприємство передає іншому суб'єкту господарювання для переробки, обробки чи доопрацювання, по своїй суті належать до підрядних робіт та регламентуються главою 61 Цивільного кодексу [2].

Так, згідно зі ст. 837 Цивільного кодексу:

- За договором підяду одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника), а замовник — прийняти і оплатити виконану роботу;
- договір підяду може укладатися на виготовлення, обробку, переробку, ремонт речі або на виконання іншої роботи з переданням її результату замовникові.

Статтею 840 Цивільного кодексу передбачено можливість виконання робіт з матеріалу замовника. Причому підрядник відповідає за неправильне використання цього матеріалу і зобов'язаний надати замовникові звіт про використання матеріалу та повернути його залишок. У договорі підяду фіксуються норми витрат матеріалу, строки повернення його залишку та основних відходів, а також відповідальність підрядника за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків. Крім того, відповідно до ст. 841 Цивільного кодексу підрядник зобов'язаний вжити заходів щодо збереження майна, переданого йому замовником, та відповідає за втрату або пошкодження цього майна.

**ПРОЦЕС ПЕРЕРОБКИ З ВИКОРИСТАННЯМ СИРОВИНИ
ТА МАТЕРІАЛІВ ЗАМОВНИКА ПЕРЕДБАЧАЄ ТАКІ ЕТАПИ:**

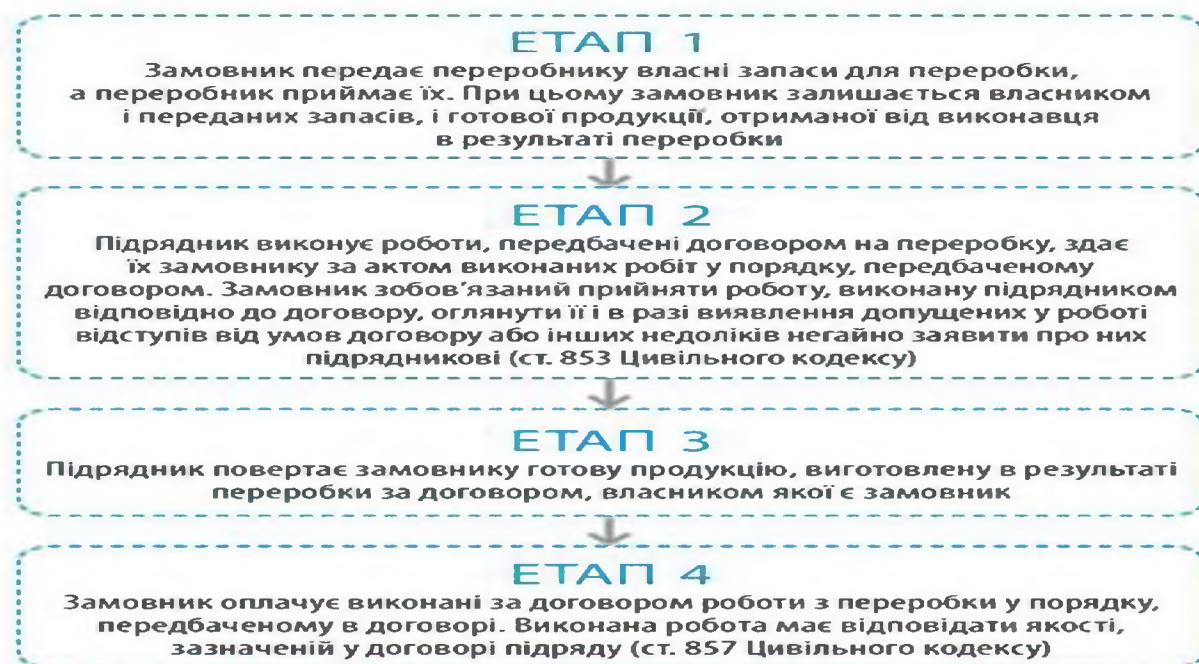

Рис. 1. Етапи давальницької схеми

Слід зазначити що давальницькі операції можуть відбуватися за участю резидентів країни, а також резидента та нерезидента.

При давальницьких операціях між резидентом та нерезидентом (давальницькі операції у зовнішньоекономічній діяльності), сировина може бути ввезена на митну територію країни нерезидентом або придбана ним на території країни за валюту для подальшої переробки та продажу отриманої продукції як на території країни так і за її межами, або вивезена за її межі резидентом для використання у виробленні готової продукції з наступним поверненням усієї продукції або її частини до країни власника (чи реалізацією в країні виконавця замовником або за його дорученням виконавцем) або вивезенням до іншої країни. При давальницьких операціях між резидентами країни - сировина придбається (виготовлюється) на території країни резидентом та передається іншому резиденту у подальшу переробку. При цьому право власності як на сировину так і на кінцеву продукцію належить давальцю. Кінцева продукція може бути реалізована як на території країни так і за її межами.

Основними причинами використання давальницької схеми підприємствами з резидентами країни є: відсутність власних оборотних засобів; наявність потужностей, що не використовуються; нездатність або неможливість знайти ринки збуту; зменшення плинності кадрів або погіршення їхньої кваліфікації; покращення технічного стану; покращення екологічного стану. До причин використання давальницьких операцій у зовнішньоекономічній діяльності можна додати: можливість виходу на іноземний ринок збуту; забезпечення валютних надходжень; відсутність якісної сировини. Слід зазначити, що вище наведені лише основні причини використання давальницької схеми з боку вітчизняних переробних підприємств.

Документами, що підтверджують використання сировини, допоміжних матеріалів, виготовлення готової продукції, є такі первинні документи:

- акт приймання-передачі сировини в переробку;
- звіт переробника про використання сировини, що складається в натуральних одиницях і містить дані про:

- кількість отриманої на переробку сировини;
- кількість та асортимент отриманої в результаті переробки продукції;
- кількість невикористаної сировини;
- кількість відходів, у тому числі зворотних;
- акт приймання-передачі виконаних робіт (містить вартісну оцінку витрат на виробництво за кожним видом отриманої продукції);
- акт приймання-передачі готової продукції з переробки.

В бухгалтерському обліку операції з давальницькою сировиною регулюють такі нормативні документи: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, а Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

Особливості регулювання операцій з давальницькою сировиною у бухгалтерському обліку наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика нормативних документів України, які регулюють бухгалтерський облік операцій з давальницькою сировиною

Нормативний документ	Питання які регулюються
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р.[3]	визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20 жовтня 1999 р. [4]	Визначає умови визнання запасів активами, порядок оцінки запасів при надходженні, вибутті та на дату складання балансу
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку від 30 листопада 1999 р. [5]	Визначає, що давальницька сировина, прийнята на переробку обліковується на позабалансовому субрахунку 022 «Матеріали, прийняті для переробки». На субрахунку 206 «Матеріали, передані в переробку» обліковується давальницька сировина, передана на переробку та яка надалі включається до складу собівартості отриманої з неї готової продукції

Отже, аналіз інтерпретування сутності «давальницька сировина» дав можливість виявити відсутність єдності трактування поняття науковцями і нормативно-правовими актами. Дослідивши питання сутності, державного регулювання здійснення операцій з давальницькою сировиною та проблеми їх обліку можна зробити висновки, що це питання є не достатньо вивченим та врегульованим законодавчо. Адже це важливо, тому що цей вид діяльності для багатьох виробничих підприємств є єдиним шансом на виживання у сучасних умовах. А переробка сировини за давальницькою схемою позитивно впливає на розвиток підприємств та повністю або частково усуває деякі з причин її використання.

Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.03 р. № 435-IV. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до документу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 № 246 / Міністерство фінансів України // <http://zakon3.rada.gov.ua>

5. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 № 291 / Міністерство фінансів України // <http://zakon3.rada.gov.ua>
6. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016 – 450с.

Казмирович Т. Я.

студентка

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ЕКСПОРТУ

Експорт є особливою сферою міжнародних економічних відносин. Саме експорт забезпечує взаємодію національної економіки та економік інших країн. За допомогою експорту можлива реалізація надлишку, що не використаний на внутрішньому ринку держави.

Оподаткування операцій з експорту є дуже важливим, а головне дієвим засобом впливу держави на економічний розвиток на мікро- та макроекономічному рівнях, виступаючи однією з частин державного регулювання.

Оподаткування доходів від експортних операцій регулюється Податковим кодексом України, а саме п.153.1.1. згідно з яким доходи, отримані/нараховані платником податку в іноземній валюті у зв'язку з продажем товарів, виконанням робіт, наданням послуг, у частині їхньої вартості, що не була сплачена в попередніх звітних податкових періодах, перераховуються в національну валюту за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, що діяв на дату визнання таких доходів згідно з цим розділом, а в частині раніше отриманої оплати за курсом, що діяв на дату її отримання [2].

Обов'язок сплати митних платежів суб'єктами господарювання при експорті виникає:

1) при оформленні товарів відповідно до митного режиму експорту – з моменту прийняття органом доходів і зборів митної декларації;

2) при вивезенні товарів за межі митної території України без оформлення митної декларації та при незаконному вивезенні товарів за межі митної території України – з моменту фактичного вивезення товарів за межі митної території України;

3) при невиконанні умов, установлених щодо товарів, які вивозилися за межі митної території України із звільненням від оподаткування митом, - з моменту, коли ці товари прибули до іншого місця призначення, ніж те, у зв'язку з яким надавалося таке звільнення;

4) після завершення митного оформлення товарів та їх випуску, якщо внаслідок перевірки митної декларації чи за результатами документальної перевірки орган доходів і зборів самостійно визначає платнику податків додаткові податкові зобов'язання.

З товарів експорту, які вивозяться за митний кордон, відбувається нарахування, а потім і сплата таких податків:

- мита;
- ПДВ (нульова ставка).

При цьому податок на прибуток підприємства-експортери обчислюють у загальному порядку.

Мито нараховуються на митну вартість експортних товарів (тобто на ціну даного товару, яка зазначається в документах, супроводжуючих товар та на фактичні витрати, за